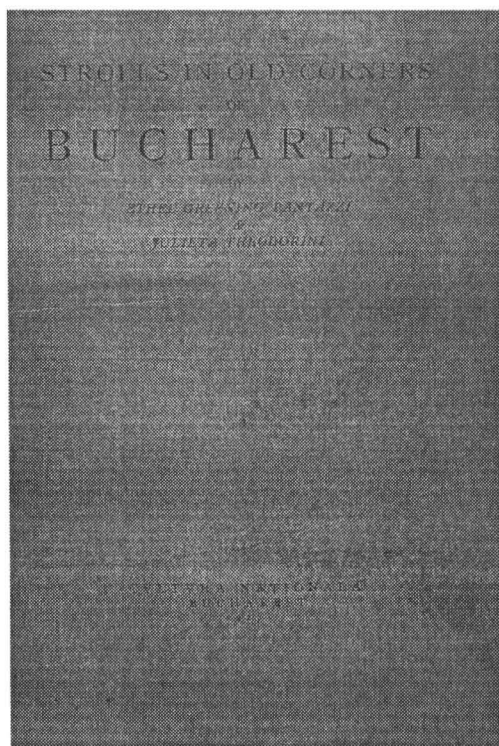

„STROLLS IN OLD CORNERS OF BUCHAREST“ – A LATE READING OF A BOOK ABOUT BUCHAREST, PUBLISHED BY THE “NATIONAL PUBLISHING HOUSE”, IN 1926

Victoria Dimitriu

„*Strolls in old corners of Bucharest*“, astfel și-au intitulat cartea, scrisă în limba engleză și apărută la editura *Cultura națională*, în 1926, două doamne din lumea bună a Capitalei interbelice, Ethel Greening Pantazzi și Julieta Theodorini. Cea dintâi era o englezoaică devenită prin căsătorie bucureșteancă. Din notele care însoțesc ediția, aflăm că E. G. Pantazzi a mai semnat o carte despre patria ei de adopțiune: „*Romania in light and shadow*“, publicată de editura *Fisher Unwin* din Londra. Cartea figurează în fișierul Bibliotecii Academiei în două ediții, cea de la Londra, din 1921, și o alta, tipărită la Toronto, nedată.

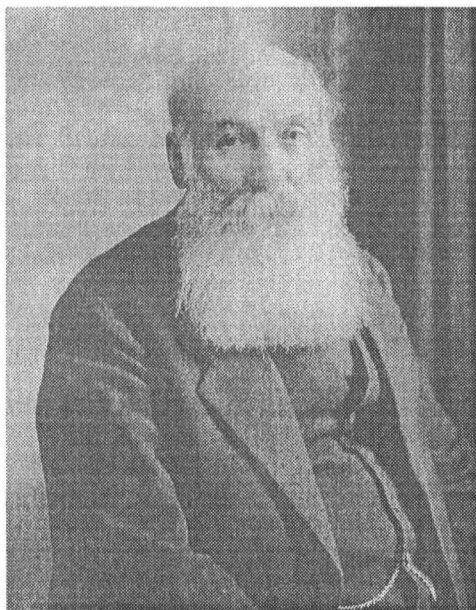

Julieta Theodorini este fiica lui Ion Procopie Dumitrescu, magistrat, doctor în drept de la Paris și de trei ori primar al Bucureștilor: interimar la 1877–1878, urmându-i lui C.A. Rosetti, pe care îl asistasese ca vice-primar, și cu puteri depline între 21 aprilie 1901 – 25 noiembrie 1902 și între 21 februarie 1910 – 8 ianuarie 1911. Numele primarului este purtat de o alee din preajma bisericii Silvestru, din strada Oltarului. Nu întâmplător: familia a deținut terenul dintre biserică și Calea Moșilor, a locuit un timp acolo și a ctitorit, între 1904 și 1907 biserica, reconstruită în chipul ei de astăzi, după planurile arhitectului Maimarolu. Costin Petrescu, autorul frescei de la Ateneu, a pictat-o și, în aceeași perioadă, a făcut și portretele lui Ion Procopie Dumitrescu și al soției sale. Urmașii le-au donat, mai târziu, bisericii.

Venită dintr-o familie foarte legată de oraș, talentata graficiană, Julieta Theodorini a desenat câteva biserici și poduri de pe Dâmbovița. Cu

un asemenea desen figura în 1928 în *L'Atlas de la gravure moderne*, tipărit în franceză la Florența, de Pica V. și A. Del Messa, la rubrica dedicată gravurii românești, alături de Iser, dar și de R. Iosif și Steriade, a căror elevă a fost.

Cartea, de mici dimensiuni, cu o discretă copertă cenușie, e ilustrată cu desene de Julieta Theodorini și fotografii de I. Berman, înfățișând priveriști pitorești din oraș: covoare expuse la vânzare pe cheiul Dâmboviței, o ȝigancă purtându-și coșul cu flori pe cap, statuia „Lupoaicei” în gura Lipscanilor, mulțimea plimbându-se pe Calea Victoriei într-o zi de sărbătoare, Muzeul de istorie din Parcul Carol.

Ion Procopie Dumitrescu

Julieta Theodorini

Cele optzeci de pagini de informații, comentarii și amintiri personale sunt împărțite în douăsprezece capitole: Însemnare istorică asupra României; Însemnare istorică asupra Bucureștiului; Arta în România; Biserica Sf. Gheorghe; mormântul misterios; Plimbare pe Calea Victoriei; Arhivele; Catedrala; Bisericile Stavropoleos și Olari; Muzeul de antichități, Aman, Simu; Curtea de Argeș; Două excursii: Snagov, Sinaia; Parcul Carol. Un cuvânt către călător și o Încheiere întregesc ghidul.

„Sosind în orașul nostru, avertizează autoarele, ați putea fi dezamăgit la început, descoperind că el nu are nici misterioasa strălucire a Orientului, nici impunătoarea solemnitate a Occidentului. Dar cine știe într-adevăr să privească va constata repede că orașul are câte ceva din amândouă. Farmecul Bucureștiului constă în grădinile lui umbroase, în vechile-i biserici, în colțișoarele liniștite care vorbesc despre trecutul bogat, evocând chipuri romantice, legende stranii și, atâtea dintre ele, tragica poveste a frumuseții distruse de incendii și războaie. Plimbările noastre sunt mici excursii în domeniul faptelor și imaginarului zilelor duse, din care învățăm să înțelegem și să prețuim ceea ce vedem astăzi”.

Nu lipsește o bibliografie „la zi” a cărților care l-ar putea ajuta pe călătorul străin să se orienteze: „un mic volum de George Oprescu, *Arta țărănească la români*, care are multe ilustrații ce vorbesc de la sine. În limba franceză, *Izvor, țara sălcilor*, de prințesa Bibescu – tradusă acum și în engleză – dă o descriere amănunțită a vieții țărănești și a superstițiilor. Pentru arta veche, volumul *Veche artă românească*, text parțial în franceză și multe fotografii. Cărțile lui Gaster în engleză sunt un ghid util în folclorul românesc. *România pitorească*, cu o introducere în engleză și franceză de Prof. Iorga și cu numeroase imagini, dă o idee mulțumitoare asupra tuturor regiunilor țării”.

Manuela Burnea

*fiica Julietei Theodorii și nepoată
a primarului Ion Procopie Dumitrescu,
personajul cărții Strolls in old corners*

Dacă un călător străin din 1926 se putea considera norocos într-o tovărășie pe cât de plăcută, tot pe atât de utilă, pentru că ghidul oferea date, descrieri, adrese, programe, explicații detaliate, cititorul de astăzi are dinaintea ochilor o carte ce păstrează imaginea Bucureștilor de acum șaptezeci și trei de ani și poate retrăi evenimente de atunci cu emoția genuină a autoarelor și cu bucuria de a putea învia, pentru o clipă, gesturi de odinioară, întâmplări, obiceiuri uitate, colțuri din oraș risipite de mult. Din ghid în spațiu, cartea a devenit ghid în timp.

Suntem la biserica Sf. Gheorghe și trăim fastul sfințirii ei, la 1707, o imagine plină de culoare: „Procesiunea, de la Palat, de acolo unde astăzi avem Piața de flori, spre Biserică, este deschisă de soldații care croiesc drum boierilor îmbrăcați în mantii lungi, tivite cu blănuri, și cu căciuli uriașe, din blană ornată cu giuvaieruri. Vin apoi preoții în veșminte grele, cu broderii bogate, călugări cu vălurile negre agățate de potcapuri, fluturând. În mijlocul lor, Patriarhul Ierusalimului și șapte episcopi dau și mai multă prestanță convoiului. Apoi se arată

însuși Brâncoveanu, în ținută de ceremonie, urmat îndeaproape de prințesa Maruca, înconjurată de doamnele ei, în brocarturi și catifele venețiene. Alaiul strălucește în lumina de iulie, iar marele vistiernic aruncă bani de aur mulțimii ce se-nghesuie, de-a dreapta și de-a stânga”.

Ceremoniei glorioase de la Sfințire îi este opusă tragică execuție de pe malul Bosforului a lui Constantin Brâncoveanu și a fiilor lui, șapte ani mai târziu.

La data la care scriu Ethel Pantazzi și Julieta Theodorini, locul mormântului Principelui martir a încetat de curând să mai fie o taină. Relatarea din ghid este făcută la persoana întâi singular, astfel încât este greu să deduci care anume dintre cele două autoare povestește, dar sursa informației este cea mai avizată, însuși parohul bisericii: „Fiind în după-amiaza Vinerei Mari la biserica Sfântul Gheorghe, m-am apropiat să-l salut pe bătrânul preot. Plin de emoție, el s-a grăbit să-mi arate o piatră tombală, îngropată în pavimentul lăcașului: «Astăvară, paracliserul mi-a cerut

voie să ia și să curețe candela de argint care străjuiește deasupra acestui mormânt. Ne pregăteam pentru slujba de pomenire a lui Brâncoveanu. La început, am ezitat. Nu voiam ca sfânta relicvă să fie atinsă. Slujesc de multă vreme aici, dar niciodată nu am îngăduit ca această candelă să fie dată jos. Înaintașii mei mi-au spus dintotdeauna că ea trebuie să rămână la locul ei, unde a fost pusă demult, de mâna unui donator necunoscut. El a insistat totuși, motivând că, ori de câte ori o umele cu ulei, i se pare că vede niște litere gravate în argint. Cuvintele lui m-au decis, mi-am dat consimțământul și mare i-a fost bucuria când a putut descifra inscripția în scrierea veche: *Această candelă luminează mormântul în care zac rămășițele Prințului Constantin Brâncoveanu și a fost dăruită bisericii Sfântul Gheorghe de soția lui, Prințesa Maruca, în speranța că Domnul îi va îngădui să odihnească și ea aici, alături. Iulie 12, 1720.* Am avut, opt generații la rând, sub ochii noștri, lumina acestei candelă, și nu am știut că nobilul domn își dormea somnul de veci în preajma noastră“.

Industria Casnică a Caselor Naționale

Calea Victoriei, 58 (Entrance in shop vis-a-vis the National Theatre)

Retail distribution of peasant handicrafts.
Handwoven materials, Embroideries.
Correct costumes for men, women and
children from every district in Roumania
executed by peasants in their own co-
operative workrooms at Ibriza (Prahova)
are sold here at prices defying com-
parison with the cheapest elsewhere.

Orders in any branch of Roumanian handwork executed
promptly, and with exactitude. Correspondence in any lan-
guage invited. Forwarding orders abroad a specialty.

English spoken **CHILIMBAR** English spoken

8, PASAGE ROMAN
(CALEA VICTORIA)

Admirers and collectors of AMBER
are invited to visit the exhibition of

CARPATHIAN AMBER
FOUND
ONLY IN ROUMANIA

Necklaces. Cigarette Holders, and
other articles of unique beauty on sale

Fournisseur de la Cour Royale

Maison Gr. Capsa

Bucarest - 36, Calea Victoriei

Fondée en 1852

Grande Confiserie

Hôtel et Restaurant

Même Maison : a Sinaia en Ete Restaurant,
et Bar à l'Athènes-Palace, Bucarest

ȚĂRANCA

CALEA VICTORIA No. 103

Authentic Roumanian costumes.
Embroideries.

Hand carved Roumanian furniture.
Handwoven materials.
Fixed prices.

FRENCH AND GERMAN SPOKEN

Povestitoarea ne lasă, pentru o clipă, să o întrezărim în umbra bisericii: „În blândețea după-amiezii de Vinerea mare, am simțit cât de bine e că mă aflu acolo. Părintele a plecat, chemat de îndatoririle sale, și am rămas singură. În timp ce pașii lui se îndepărtau pe podeaua de piatră, am așezat buchețelele de zambile pe care le avem cu mine, albastre și roz, pe marmura cenușie a mormântului și am aprins lumânarea de la candela Doamnei Maruca iar inima mea s-a unit, mută, cu trecutul“.

Plimbarea pe Calea Victoriei începe cu balada „închinată ei, pe care ne-a dăruit-o poetul Alecsandri“. Este vorba de „Mogoș Vornicul“, despre care Alecsandri însuși nota în *Poezii populare ale românilor*: „Poate că legenda raportată aici să fie izvorul de unde se trage numele podului Mogoșoaiei din București“.

Sunt pomenite toate clădirile importante înșirate pe bătrâna Cale: Poșta, Palatul CEC, biserica „de lângă poștă, modernă și de mare importanță pentru credință, deoarece aici se păstrează relicve ale sfântului Ciprian“.

La colțul cu Lipscanii, vizitatorului e invitat să privească spre Banca Națională și spre „frumoasa statuie a lui Eugen Carada, fondatorul ei, plasată într-un colț al curții“. Pe stânga se află puțin mai sus fosta Legație Rusă iar pe dreapta, „niște arcade în stilul celor vizibile în orașele italiene“, probabil pasajul Macca-Vilacrosse. Ne este descrisă ascunsă biserica a Doamnei, „unde lângă altar se păstrează o prețioasă *Punere în mormânt* brodată de însăși ctitoriță, Doamna Maria, soția lui Șerban Cantacuzino, ctitorul lăcașului“.

Din colțul pe care Calea Victoriei îl face cu bulevardul Elisabeta, trebuie privit impozantul monument al lui Ion Brătianu. Inscripția de pe soclu: „Cu propriile noastre brațe, cu propriile noastre inimi, cu propriile noastre minți“ reprezintă doctrina marelui om politic, „cel care l-a adus pe regele Carol în România și i-a stat alături luminatului rege în efortul de-a îndruma țara să se realizeze prin propriile ei puteri, în toate domeniile“, precizează autoarele.

CONCLUSION

IN the foregoing pages no attempt has been made to point out all the corners of beauty and historic interest in Bucharest. It is hoped, however, that during even a short visit to our city, travellers will find the indications useful if they wish to become acquainted with something more than can be seen in the crowded streets.

Photos by Mr. T. H. Brown

FRIENDS OF THE UNITED STATES OF AMERICA

HEADQUARTERS
STRADA PARIS No. 8
Tel. 1140. OFFICE HOURS: 10-1
Except on Sundays and Holidays

The society is established in view of cultivating, and of strengthening the ties of friendship between Roumania and the United States of America

Information gladly given regarding artistic and educational activities in Roumania

FOR SPORTSMEN

THE PRINCE CAROL FOUNDATION

(FUNDATIA PRINCEPE CAROL)
STRADA LATINA No. 10

Is at the service of visiting sportsmen who wish information regarding activities in Roumania in any branch of sport. Headquarters of the Boy Scouts

The National Institute for Physical Education, Surinca Major Ave, cordially invites the visit of foreign athletes. Frequent athletic contests take place in the new stadium. Tennis courts

The Y. M. C. A. 17 Str. Năcșilor puts its gymnasium and instructors at the disposal of visitors. Fencing, Boxing, Games, Reading room, Summer Camp

În 1926, biserica Crețulescu mai este încă ascunsă de zidurile unui han. Alături, la Palatul regal, se desfășoară numai momentele oficiale, „familia domnitoare locuiește la Cotroceni, iar aici, Garda se schimbă zilnic, la unsprezece și jumătate, sub ochii unei cete de curioși, strânsă lângă porți“.

Statuia ecvestră a lui Carol I încă nu a apărut în piațetă, dar în fața porticului grecesc al Ateneului se întinde „o plăcută alee, mărginită pe fiecare parte de busturile unor cetățeni iluștri, aparținând, cei mai mulți, generației trecute“. Pătrundem în Ateneu: „Are o sală de concert, unde o mie de oameni pot asculta muzică. Concertele simfonice au loc regulat, o dată pe săptămână, în tot timpul stagiunii, dar se dau multe alte concerte, și mulți muzicieni de frunte din toată Europa au cântat aici cu sălile pline. Există și câteva galerii unde se țin expozițiile personale ale artiștilor, dar și Salonul Oficial anual. O colecție permanentă de lucrări ale lui Grigorescu poate fi vizitată marțea, joia și sâmbăta, între 11 și 15, iar Rotonda este împodobită cu statui de înaltă valoare artistică“.

Bătrânul palat Știrbey, din apropierea colțului cu Calea Griviței, e „o casă cu înalte tradiții de ospitalitate, în generațiile trecute“. Urmează spațioasa reședință a Ministerului de finanțe și, nu departe, „o casă de modă veche, în prezent magazin de artă populară românească, dar cândva locuința familiei Moruzi, ai cărei oaspeți de acum o sută de ani plecau cu amintirea unor conversații fermecătoare și a unor mese vesele și bogate“.

Știm astăzi că, mai înainte de a dispărea pentru totdeauna, Casa Moruzi, cunoscută și sub numele de *casa cu lanțuri*, a fost sediul Muzeului Municipal, întemeiat în 1929, sub primariatul lui Dem. I. Dobrescu, de Dinu V. Rosetti, conservatorul muzeului și conducătorul secției de arheologie preistorică, Adrian Maniu, dr. Gh. Severeanu, Romulus Voinescu, Josef Pincas, G. D. Florescu, etc.

Cele două doamne ne conduc în sălile Academiei Române, unde admirăm colecțiile de manuscrise, stampe și cărți vechi și marea sală de ședințe. Unul dintre cei mai recentți invitați străini ai Academiei a fost „eminentul american, dr. Shotwell“.

Ne mai sunt descrise casa Nababului, palatul Sturdza, Muzeul Antipa și cartierul rezidențial Filipescu, dar nu înainte de a pătrunde „în ultima casă de pe partea dreaptă a Căii Victoriei, unde se află o bibliotecă de împrumut, cu cărți în limba franceză și engleză, înființată de domnișoara Elena Văcărescu, poeta, reprezentanta României la Liga Națiunilor“.

Următorul capitol e consacrat Mănăstirii Mihai Vodă, unde se află Arhivele, și muzeului din aripa dreaptă, cu o colecție de stampe, gravuri, cărți, peceti, odoare bisericești și icoane, dăruite orașului de M. Olsewski.

Pe Dealul Mitropoliei, Catedrala întruchiează trecutul, iar Parlamentul, prezentul și viitorul. „Între multele ceremonii de seamă a căror scenă a fost Catedrala de-a lungul veacurilor, nici una nu a avut o semnificație mai mare decât aceea din 1925, când Mitropolitul Miron Cristea a fost înălțat la rangul de Patriarh al Bisericii ortodoxe, cel dintâi român astfel cinstit, fiind răsplătit în felul acesta eminentele sale calități ecleziastice, iar Biserica Română dobândind o creștere în însemnătate“.

Biserica Stavropoleos beneficiază de o rubrică specială, în care ni se spune povestea locului pe care a fost construită. Biserica Olari de pe Calea Moșilor este amintită pentru icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, îmbrăcată în argint și protejată cu sticlă. Povestea icoanei este asemănătoare cu aceea a unei alte *Maici cu pruncul*, aflată și astăzi în posesia urmașilor Julietei Theodorini: „În timpul unui masacu împotriva creștinilor din Macedonia, în 1812, un grup de români a fugit de turci, condus de preotul lor și având drept unic bagaj o icoană. S-a pornit o furtună și bărcuța în care se aflau a fost gata să se răstoarne. Atunci preotul a înălțat icoana, rugându-se fierbinte Fecioarei să-i scape de primejdie. Rugăciunea i-a fost ascultată,

furtuna s-a potolit și ei au ajuns nevătămați la mal. După multe peripeții și cu mare greutate, fugarii și-au găsit adăpost la București. Astăzi, unii dintre descendenții lor se numără printre cetățenii de vază ai orașului. Icoana a fost păstrată mai întâi la biserica din strada Batiștei, apoi în biserica din strada General Lahovari, biserică ce poartă numele de *Icoanei* până în ziua de azi. În cele din urmă, în 1918, Mitropolitul a decis mutarea ei la biserica Olari, unde, conform acestei hotărâri solemne, va rămâne pe totdeauna. Faima ei este atât de mare, încât atunci când regele Ferdinand s-a îmbolnăvit de febră tifoidă, icoana a fost dusă la Palat, iar el s-a însănătoșit de îndată. Cu acest prilej, drumul pe care a fost purtată icoana s-a umplut de lume dornică să o sărute sau măcar s-a atingă“.

Din cartea lui Constantin Simionescu despre lăcașurile sfinte din București, apărută în 1995, aflăm mai multe detalii despre icoanele făcătoare de minuni din bisericile amintite.

Icoana de la biserica Olari are pe ea o inscripție din care reiese că a fost dăruită bisericii de marele clucer Ispas Făgărășanu, în 1864, martie 3, iar la biserica Icoanei mai există și acum o icoană cu Maica Domnului, operă a argintarului Filip Nicolau, datată 1682, dăruită de Constantin Brâncoveanu, și care a dat, de fapt, numele bisericii. Probabil că istoria relatată în ghid circula în familia Ion Procopie Dumitrescu, legată de icoana deținută acum de nepoții săi și, la a treia generație, a apărut confuzia. Rămâne pitorescul povestirii.

Muzeul de antichități era instalat la parterul uneia dintre clădirile Universității. Existau aici macheta bisericii de la Curtea de Argeș, macheta monumentului construit de soldații romani la Civitis Tropensium, astăzi Adam Klissi, Tropaeum Traiani, și altarul sculptat de la mănăstirea Cotroceni. Mai sunt vizitate, de asemenea, Muzeul Aman și Muzeul Simu. „În 1926, celelalte muzee din oraș sunt închise, datorită unor reparații sau a unor amenajări. Acestea sunt Kalinderu, al cărui exterior frappează prin bogăția ornamentelor: basorelieful de ipsos, olane, nișe pentru statui, suporturi de fier și alte obiecte rare (strada Renașterii, nr. 2) și Muzeul etnografic de la Șosea, care nu a fost încă instalat în noile sale încăperi. O într-adevăr completă colecție de icoane poate fi vizitată la cerere la Casa Școalelor, din strada Berthelot“.

Parcurile Carol și Cișmigiu beneficiază de câte o scurtă și convențională descriere. În 1926, la Filaret mai exista un Muzeu de istorie, deschis în parcul unde „în 1906, a avut loc o mare Expoziție, care a marcat cea de a patruzecoa aniversare a nașterii regelui Carol“. Este de neînțeles această confuzie în textul celor două doamne atât de preocupate de tema lor, atât de documentate și atente. În realitate, cum se știe, în 1906 s-au aniversat cei patruzeci de ani de domnie ai regelui.

La data apariției ghidului, muzeul este proaspăt renovat și reamenajat: „Spațiul nostru este prea mic ca să putem enumera remarcabilele exponate, dar trebuie să menționăm colecția de uniforme ale armatei și cea mai recentă achiziție, drapelul lui Ștefan cel Mare, descoperit de Armata franceză la muntele Athos, la mănăstirea Zographos, unde se găsea de la anul 1500 și care a fost dăruit cu generozitate orașului București“.

Ghidul oferă și câteva sugestii pentru excursii în afara Capitalei, la Snagov, Sinaia și Curtea de Argeș.

„În paginile noastre nu ne-am propus să vorbim despre toate «colțurile» frumoase sau de interes istoric ale orașului. Este de nădăjduit, totuși, că, aflați fie și

numai pentru o vizită foarte scurtă în orașul nostru, călătorii vor socoti de folos informațiile ghidului, dacă-și doresc să cunoască ceva mai mult decât ceea ce poate fi văzut pe străzile pline de lume“, încheiau autoarele.

Câteva reclame ale unor firme și instituții bucureștene ocupă ultimele pagini ale cărții. Dacă pentru călătorul străin de acum 73 de ani ele însemnau pur și simplu reclamă utilă, în engleză, pentru noi, călătorii în trecutul Bucureștilor, adresele și numele din chenare sunt mici frânturi de viață salvată.

Book review

„Strolls in Old Corners of Bucharest“ is a Guide of Bucharest published directly in English, by a native British speaker, Ethel Greening, married to a Romanian Admiral, Pantazi, and by a drawing artist, Julieta Theodorini, daughter of a former Mayor of Bucharest, Ion Procope Dumitrescu. The book – containing about eighty pages – was published in Bucharest, by the National Culture Publishing House, in 1926.

Besides the general data about the history of the Country and of Bucharest, about the specificity of the Romanian art, we are presented several glamorous “corners” hidden to the foreigners’ un-informed eye. The authoresses blend precise data with informations on a romantic past full of strange legends, of treasures of beauty lost in fires, wars, and with their own memories and revelations regarding the city.

We deal not with a mere enumeration of informations, addresses, programs, but with a real book of impressions from a town which – at first glance – might disappoint the Occidentals accustomed with other rhythms and images.

The book also contains photographs signed by a well-known artist of the time, I. Berman, and some drawings by Julieta Theodorini. A few advertisements for some Bucharestian firms and institutions from the third deceny of the century also bring the contemporary reader some of the epoch glamour.